

TURINYS

POLITINĖS IDĖJOS

Aleksėjus Lastovskis (Aliksiej Lastoŭski). Ruso-centrizmas kaip ideologinis baltarusiško identiteto projektas

Straipsnyje analizuojami pagrindiniai vieno iš baltarusiškojo identiteto intelektualinių projektų – ruso-centrizmo – bruožai ir idėjos nuo to laiko kai buvo sukurta nepriklausoma valstybė. Diskutuojamas jo susiformavimas, intelektualiniai ir politiniai šaltiniai, evoliucija ir pagrindiniai propaguotojai, ryšiai su kitais projektais, praeities interpretacijos, bei projekto formuluojami baltarusių nacijos dabarties ir ateities vaizdiniai.

Raktiniai žodžiai: Ruso-centrizmas, Vakarų-rusizmas, nacionalizmas, baltarusiškasis identitetas, intelektualinė istorija.

Andrėjus Kazakevičius (Andrej Kazakievič). Baltarusių nacijos konceptai (idėjos) nuo nepriklausomybės iškovojimo laikų (1990-2009)

Straipsnyje analizuojami pagrindiniai baltarusių nacijos konceptai, kurie buvo sukurti ir artikuliuoti baltarusių intelektualinėse ir politinėse sferose 1990-2009 m. politinių idėjų istorijos kontekste. Rengiant studiją buvo pasitelkta keli šimtai knygų, straipsnių ir politinių dokumentų. Straipsnyje parodomi pagrindiniai skirtumai ir tendencijos, kurie padeda geriau suvokti baltarusių nacijos ir viešųjų institucijų kūrimąsi. Aprašoma kiekvienos tendencijos trumpa istorija, intelektualinis pamatas ir bendros charakteristikos.

Raktiniai žodžiai: idėjų istorija, baltarusių nacija, nacijos kūrimasis, intelektualinė istorija, identitetas.

Alehas Dziarnovičius (Alieh Dziarnovič). Socialinė mintis Baltarusijoje XX a. septintajame ir aštuntajame dešimtmečiuose: istorija, nacija ir nepriklausomybė

Straipsnyje atkreipiamas dėmesys į tai, jog Baltarusijos visuomenės vystymosi XX a. antrojoje pusėje neįmanoma suprasti žvelgiant tik per politinės istorijos prizmę. Aiškėja, kad brandaus sovietinio režimo laikais – XX a. septintajame ir aštuntajame dešimtmečiuose – Baltarusijoje vyko karštas visuomeninis diskursas. Septintojo dešimtmečio viduryje vyko iki tol (ir vėliau) nematyta vieša istoriografinė polemika apie kultūros istoriją ir baltarusių kultūros genezę vėlyvaisiais viduramžiais ir naujaisiais amžiais. Aštuntajame dešimtmetyje tokios diskusijos jau nebebuvo įmanomos. Dėl šios priežasties, viešos poleminės diskusijos turėjo pasitraukti į samizdat'ą. 1975-1976 m., samizdat'o publikacijoje „Hutarki“ („Pokalbiai“), Mikola Jermalovičius suformulavo Baltarusijos nepriklausomybės idėją.

Raktiniai žodžiai: Socialinė mintis, politinės idėjos, samizdat'as, nepriklausomybės idėja.

Serhėjus Bohdanas (Siarhiej Bohdan). Tautinės demokratijos projektas Baltarusijos politikoje XX a. devintajame ir dešimtajame dešimtmečiuose: Zenono Pazniako (Zianon Pažniak) versija

Straipsnyje analizuojami tautinės demokratijos projekto vidaus politikos klausimai per žymiausio šios Baltarusijos politikos krypties atstovo – Baltarusijos liaudies fronto lyderio Zenono Pazniako – idėjas, suformuluotas XX a. aštuntajame dešimtmetyje ir dešimtojo dešimtmečio pradžioje t.y. tais laikais, kai jis aktyviausiai veikė politiniame šalies gyvenime. Bandoma apibrėžti šio projekto struktūrą bei pagrindines turinio savybes ir prioritetus. Specialus dėmesys yra kreipimas į „tautinio atgimimo“ idėją ir jos turinio ambivalentiškumą.

Raktiniai žodžiai: Baltarusijos politika, Zenonas Pazniakas (Zianon Pažniak), Baltarusijos liaudies frontas, tautinės demokratijos judėjimas, nacionalizmas.

Iryna Michejeva. „Kryvija“ ir „Zadruga“ kaip kultūriniai ir politiniai nacionalinio atgimimo projekto horizontai Baltarusijoje ir Lenkijoje: lyginamosios analizės patyrimas

Straipsnyje atliekama lyginamoji filosofinė ir politinė Baltarusijos (Vaclavas Lastovskis – Vaclaŭ Lastoŭski) ir Lenkijos (Janas Stačniukas – Jan Stachniuk) tautinio atgimimo projektų analizė. Pasiremiant abiejų konceptų – „krivičių renesanso“ ir „slavų Pan-humanizmo“ – teorine problema ir turinio rekonstrukcija, straipsnio autorė analizuoja interpretacijų panašumus ir skirtumus, tautinės baltarusių ir lenkų kultūros, jos vystymosi stadijų specifikos ir istorinės misijos realizacijos perspektyvos temomis.

Raktiniai žodžiai: tautinis ir kultūrinis renesansas, etnonacionalinė idėja, baltarusių nacionalizmas, Panslavizmas, naujieji pagonyš.

INSTITUCIJOS IR BENDRUOMENĖS

Natallia Vasilievič. Baltarusijos elitų tyrimas: tarp algebros ir geometrijos

Straipsnyje analizuojama Baltarusijos politinio elito tyrimų situacija nuo XX a. devintojo dešimtmečio pabaigos. Aptariami pagrindiniai autoriai bei analizuojami jų tekstų, skirtų elito kaip Baltarusijos politinės sistemos elemento, logika, metodologija ir strategija. Ypač didelis dėmesys kreipiamas į autorių daromas išvadas bei tekstų žanrinei įvairovei.

Raktiniai žodžiai: Politinis elitas, Baltarusijos politinis elitas, Baltarusijos politika, Baltarusijos politiniai mokslai.

Iryna Lašuk ir Aksana Šeljest. Simbolinės ir komunikacinės Baltarusijos lenkų lingvistinės praktikos dimensijos

Straipsnyje analizuojamas lenkų kalbos veiksnys kaip vienas iš pagrindinių Baltarusijos lenkų etninio identiteto konstravimo elementų. Diskutuojamas gimtosios kalbos pasirinkimo faktorius kaip simbolinis aktas ir šio pasirinkimo įtaka grupinio identiteto turiniui. Specialus dėmesys skiriamas lenkų, baltarusių ir rusų kalbų vartojimo analizei kasdieniame Baltarusijos lenkų gyvenime. Aptariamas lenkų kalbos išsaugojimo ir vertimų klausimas kaip vienas iš šios bendruomenės identiteto ir kultūrinio savitumo išsaugojimo mechanizmų.

Raktiniai žodžiai: Baltarusijos lenkai, etnis identitetas, kalba, kalbos vartojimas, dvikalbystė.

Michailas Niadzvieckis (Michail Niadzviecki). Kandidatų internetinio aktyvumo lygmuo 2010 m. Minsko miesto vietos savivaldos rinkimų metu

Straipsnyje analizuojamas internetinis registruotų kandidatų aktyvumas Minsko savivaldos rinkimų metu 2010 m. Akcentuojama kandidatų reprezentacija socialiniuose tinkluose. Taip pat tiriami amžiaus struktūrų bei internetinio aktyvumo skirtumai ir organizacinių priklausomybių pasiskirstymai. Taip pat pateikimas kandidatų socialiniuose tinkluose pateiktos informacijos turinio apibendrinimas.

Raktiniai žodžiai: vietos rinkimai, vietos rinkimai 2010 m., Minskas, internetinis aktyvumas, interneto kampanijos, Internetas, socialiniai tinklai.

UŽSIENIO POLITIKOS IR SAUGUMO TYRIMAI

Dzenisas Meljancovas (Dzianis Mieljancoŭ). Gynybos sistemos Lietuvoje ir Baltarusijoje: komparatyvistinė perspektyva

Straipsnyje lyginamos Baltarusijos ir Lietuvos gynybos sistemos po to kai abi šalys tapo nepriklausomomis valstybėmis. Tuo tarpu kai Lietuva persiorientavo į ekspedicines pajėgas, Baltarusija vis dar laikosi seno atgrasymo ir visos teritorijos gynybos koncepto. Nepaisant karinių pajėgų modernizavimo, artimiausioje ateityje Baltarusija turės pakeisti savo požiūrį į saugumą ir karinių pajėgų struktūrą. Čia Lietuvos patyrimas bus labai naudingas.

Raktiniai žodžiai: saugumas, karinės pajėgos, karinė reforma, gynybos konceptai, Lietuva, Baltarusija.

Andrėjus Jahorovas (Andrej Jahoraŭ). Kas laimėjo dėl kaimynystės politikos įgyvendinimo Baltarusijoje?

Straipsnyje analizuojama Europos Sąjungos užsienio politika Baltarusijos atžvilgiu nuo to laiko, kai pastaroji tapo nepriklausoma. Autorius diskutuoja formalius tinklus ir genetinius ES politikos pokyčius, pagrindinius jos iššūkius ir prieštaravimus, taip pat ir tokios užsienio politikos pasekmes. Baltarusijos klausimas ES

Rytų politikoje yra formuojamas prieštaravimų kontekste: iš vienos pusės siekiama kaimyninių kraštų stabilumo ir klestėjimo, iš kitos – jų demokratizacijos. Neefektyvi demokratizacijos politika dar gali būti paaiškinama ir tuo, jog Baltarusijos atžvilgiu nėra adekvačių, situaciją atitinkančių ES strategijų. Paradoksalu tokios situacijos išvada yra ta, jog Europai vykdamas tokią politiką pagrindinis laimėtojas yra Baltarusijos valdžia, o ne demokratinė bendruomenė.

Raktiniai žodžiai: Europos Sąjunga, ES Rytų politika, Rytų bendradarbiavimas, demokratizacija, Baltarusija.

APŽVALGOS

Aleksėjus Lastovskis (Aliaksiej Lastoŭski). Baltarusijos studijų krizė.

Bekus, Nelly (2010). Struggle Over Identity. The Official and the Alternative «Belarusianness». Budapest, Central European University

Straipsnyje apžvelgiama lenkų-baltarusių sociologo Nelly Bekus monografija apie socialinius, politinius ir kultūrinius pokyčius nepriklausomos Baltarusijoje valstybės kūrimo ir tautinio identiteto formavimosi kontekste.

Raktiniai žodžiai: post-komunistinė transformacija, demokratizacija, nacionalizmas, nacionalinis identitetas, identiteto politika.

Vladislavas Ivanovas (Uladzilaŭ Ivanoŭ). Baltarusija, diktatūros mechanika.

Lallemand, J.-C., Symaniec, V. (2007). Biélorussie, mécanique d'une dictature. Paris, L'Harmattan

Šioje knygoje, kurios autoriais yra J.-C. Lallemand ir V. Symaniec, Baltarusija yra aprašoma kaip klasikinė diktatoriaus valdoma šalis, kuri tariamai puoselėja socialistinį ir sovietinį palikimą, bei lojalumą sovietinei idėjai sukurti egalitarinę visuomenę, tačiau į kurią jau senai yra prasiskverbę kapitalizmo mechanizmai. Šie mechanizmai griauja ne tik ekonomiką bet ir tautinį bei lingvistinį Baltarusijos savitumą. Autoriai aprašo Baltarusijos diktatūros priežastis, atkreipdami dėmesį į geopolitines aplinkybes ir vidaus procesus, nulemtus pilietinės visuomenės trūkumu. Knygoje yra derinami analitiniai ir žurnalistiniai tekstai, todėl ji yra prieinama plačiam skaitytojų ratui.

Raktiniai žodžiai: Baltarusijos politika, diktatūra, Lukašenka, autoritarizmas, demokratija.

Serhėjus Liubimavas (Siarhieŭ Liubimaŭ). Miesto studijos ir inovacijų klausimas.

Постсоветские столицы: Минск, Вильнюс, Баку (2009). Под общей редакцией Й.Терборна. Минск, Издательский центр БГУ

Šiame straipsnyje apžvelgiama knyga apie po-sovietines sostines – Minską, Vilnių ir Baku, – kurioje remiamasi komparatyvistine trijų buvusių sovietinių sostinių analize. Analizuojami autorių tikslai ir rezultatai, atliekant nuoseklią po-sovietinių sostinių socialinio ir politinio fenomeno analizę.

Raktiniai žodžiai: miesto studijos, po-sovietinės sostinės, Minskas, Vilnius, Baku.

Andžej Pukšto. Gente Lithuana, Nazione Lithuana

Dariusz, Szpoper (2009). Gente Lithuana, natione Lithuana. Myśl polityczna i działalność Konstancji Skirmuntt (1851–1934). Arche. Gdańsk.

Žinomo lenkų mokslininko D. Szpoperio knygos apie Konstancijos Skirmunt gyvenimą, kultūrinės ir politinės veiklas apžvalga.

Raktiniai žodžiai: Konstancija Skirmunt, Krajovcai, Lietuvos nacionalinis judėjimas, Baltarusijos nacionalinis judėjimas.